

İsmet BİNARİK
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı
Yayın No: 12

ARŞİVLER

B. DELMAS

ANKARA - 1991

B. Delmas: "Archives". Planning national infra-
structures for documentation, libraries and ar-
chives. Paris, Unesco, 1975. 229-328. ss.

"Documentation, libraries and archives: studies
and research 4"

İngilizce'den tercüme:

Dr.Nihal SOMER

Türkçe kontrol, tashih ve montaj:

H.İbrahim BEREKETLİOĞLU - Murat ŞENER

Daktilo:

Faika TEZ

İsteme adresi:

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı

İvedik Caddesi, No: 59 06180 Yenimahalle/ANKARA
Telf. No: 344 16 46 Sant.: 344 59 09 / 15 Hat

SUNUŞ

Modern yönetimin hususiyetlerinden birisi de, söz konusu hizmet üretiminin yüksek verimle elde edilmesidir. Hedeflenen bu verimli sonuç ise istemekle değil, ancak bazı tedbirlerin alınmasıyla mümkün olabilir.

Plânlı çalışmanın sağladığı faydalar dolayısıyla, plânlama fikri ve metodu gelişmiştir. Öte yandan, çağımızda kaydedilen gelişmeler plânlamayı zarurî kılmıştır. Gerçekten, teknik, ekonomik ve sosyal alanlarda görülen gelişmeler plânlamanın benimsenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Plânlama, "Belirli bir amacın gerçekleştirilmesi için, önceden en uygun hareket biçimini tesbit etmektir." şeklinde tarif edilmiştir.

Plânlama ileriye doğru bakma ve ileriye düşünmedir. Plânlama oldukça eski bir kavram ve metottur. Ancak, plânlamanın topluma ait olayların yönetilmesindeki rolü, çağımızda ona hayati bir önem kazandırmıştır.

Plânlamanın gelişmesi ve benimsenmesi sebeplerinden bir diğeri ve en önemlisi, eldeki kaynakların sınırlı ve buna karşılık ihtiyaçların sınırsız oluşudur. Gerçekten plânlama ihtiyacı, kaynakların ihtiyaçları karşılamaya yeterli olmamasından doğmuştur. Sınırlı kaynaklarla, bu kaynakların yeterli olamayacağı birçok işleri yapma isteği, işlerin önceliklerinin tesbiti, bütün bu sayılanların plâna ve programa bağlanması mecburiyetini ortaya koymuştur.

Plânlama akılcı bir yönetim şeklinin temelidir. Yönetici plânlama sayesinde ne yapacağını ve neler yapmak istediğini önceden düşünmek imkânını bulur. Plânlı çalışma benimsendiği zaman, isabetli karar almak için düşünme ve değişik çözüm yollarını inceleme imkânı bulunur. Yapılacak işin niçin, hangi şartlarda ve nasıl yapılacağı ve nelere ihtiyaç duyulacağına önceden karar verilmiş olunur.

Mantiğa ve akla uygun bir plânlama, yöneticinin çalışmasını önemli ölçüde basitleştirir. Çalışmalarda birliği sağlar. Plânlama ile belirtilen süreler içinde çalışmalarını gerçekleştirmek, takip etmek ve koordinasyon sağlamak imkânı bulunur.

Plânlama; işgücünün, personelin, malzeme, para ve mekânın en müessir ve en ekonomik biçimde kullanılmasını temin eder.

İşkilâtların müessir bir biçimde yönetilmesi için önce hedeflerin tesbiti, takip edilen politikanın geliştirilmesi ve bir yürütme plânının hazırlanması gerekir.

Ele alınan her proje bir kararı gerektirir. Karara varmak için akılcı hareket etmek başlıca çaredir. Plânlama için bilgi toplanır, varsayımlar yapılır ve gerçek problemler ortaya konulur. Özetle ifade etmek gerekirse, plânlama harekete geçmeden önce karar vermektir.

*

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hükümetleri, ekonomik ve sosyal gelişmelerinin plânlamasıyla birlikte dokümantasyon, kütüphane ve arşiv hizmetlerinin geliştirilmesi için de plânlamanın gerekli olduğunu kabul etmişlerdir. Böylelikle,

toplumda mevcut grupların tamamı, karar vermede, araştırmalarında ve çalışmalarında kendilerine temel olan bilgi ve dokümantasyon kaynaklarından faydalanma imkânına kavuşmuşlardır.

Plânlamada ortaya çıkabilecek problemlerin tesbitine ve çözümlenmesine yardımcı olmak maksadıyla Unesco tarafından Latin Amerikan ülkelerinde 1966, Asya ülkelerinde 1967, Afrika ve Arap ülkelerinde ise 1970 ve 1974 yıllarında konu ile ilgili ve uzmanlar seviyesinde toplantılar düzenlenmiştir. Unesco'nun 1973-1974 dönemi için hazırlanmış olan programında, söz konusu toplantılarda alınan tavsiye kararlarının uygulanmasını sağlayacak hükümetlerarası bir konferansın teşkilâtlandırılmasını benimseyen bir madde de yer almıştır.

Unesco bunlar dışında, dokümantasyon, kütüphane ve arşivler ile ilgili altyapıların millî seviyede plânlanması için bu konularda genel politikalar tesbit etmek düşüncesiyle iki çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalar yapılırken, toplantılarda alınan tavsiye kararları ve çeşitli seviyelerde gelişmiş olan ülkelerin bu konudaki tecrübeleri de dikkate alınmıştır. Her iki çalışma, ⁽¹⁾Unesco tarafından yayınlanmıştır.

Bu çalışmalardan biri, Fransa'daki İlmî Araştırmalar Merkezi'ne bağlı Dokümantasyon Merkezi'nin Genel Müdür Yardımcısı J.H.d'Olier tarafından hazırlanmış olup, konu olarak dokümantasyon merkezleri ve kütüphaneler ile ilgili altyapıların plânlanması ele alınmıştır.

(1)

Planning national infrastructures for documentation, libraries and archives. Paris, Unesco, 1975. 328 s.

Bizi ilgilendiren diğeri ise, burada İngilizce'den tercümesini verdiğimiz, Milletlerarası Arşiv Konseyi (2) International Council on Archives -ICA-) için Fransız Devlet Arşivleri'nin o tarihlerdeki Genel Müdürü B.Delmas tarafından hazırlanmış olanıdır. Bu çalışma, (3) arşivlerdeki altyapıların plânlanması ile ilgili olup, 1972 yılının Aralık ayında Paris'te yapılan uzmanlar toplantısında ele alınan meselelere dayanmaktadır.

Dokümantasyon, Kütüphaneler ve Arşivler için Millî Altyapıların Plânlanması (Planning national infrastructures for documentation, libraries and archives) adını taşıyan eser, millî kalkınma plân ve programlarını hazırlamakla sorumlu hükümet yetkilileri, plânlama uzmanları ve dokümantalistler ile hizmetlerin plânlanması ve bu plânların uygulanması konusunda danışmanlık yapan kütüphaneciler ve arşivistler için hazırlanmıştır.

(2)

Milletlerarası Arşiv Konseyi hakkında bilgi için bkz.:

İsmet Binark: "Milletlerarası Arşiv Konseyi". Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, XXXI, 1(1982), 27-38. ss.

(3)

B. Delmas: "Archives". Planning national infrastructures for documentation, libraries and archives. Paris, Unesco, 1975. 229-328. ss.

"Documentation, libraries and archives: Studies and research 4"

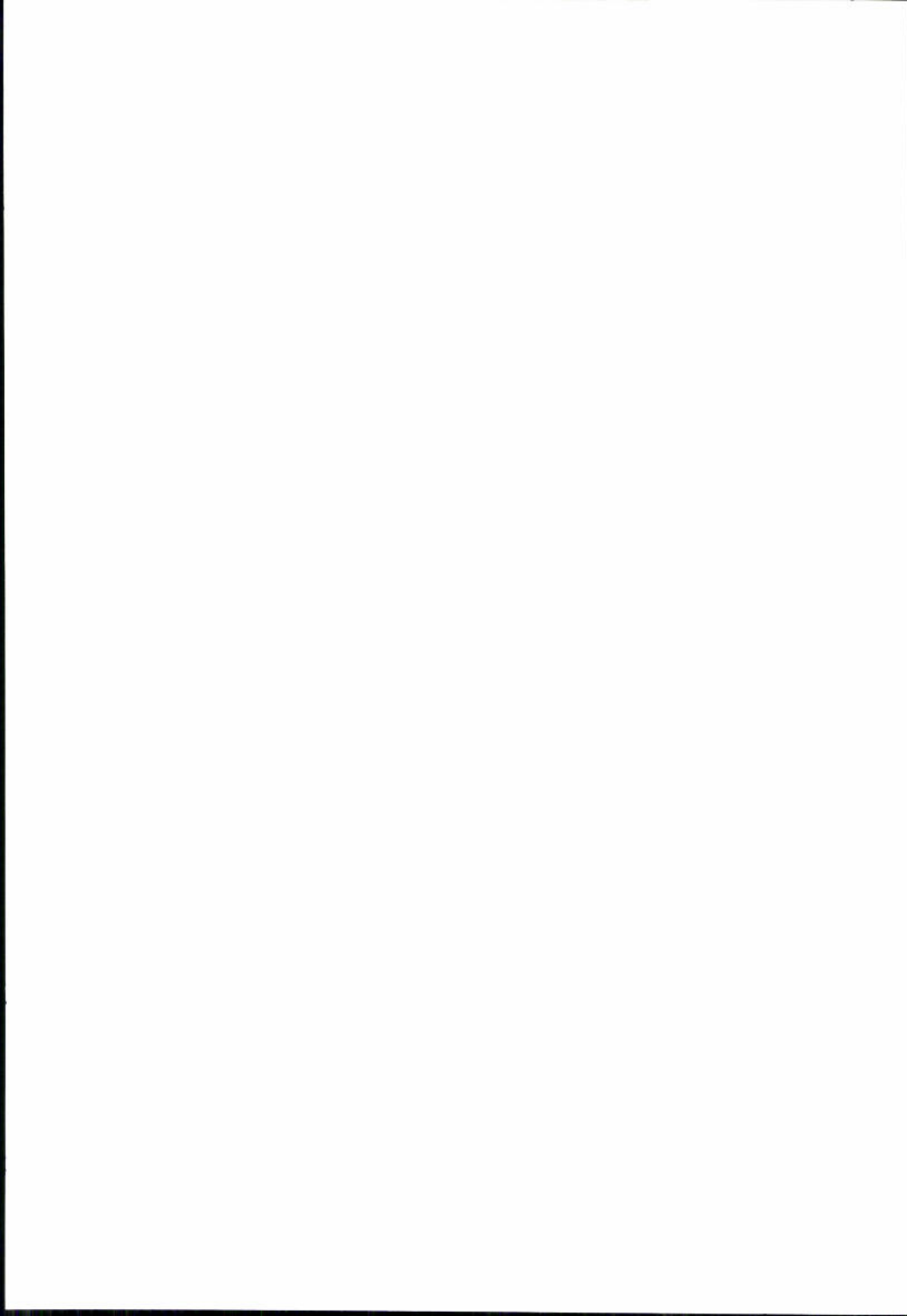
Bu çalışmadan kurum ve kuruluşların arşiv hizmetlerinde görev ve sorumluluk üstlenmiş her kademedeki yöneticileri ile diğer arşiv personeli ve Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü elemanları büyük ölçüde yararlanacaklardır.

Ortaya konulan bu çalışma, arşiv personelinin ve ilgililerin meslekî bilgilerinin geliştirilmesi konusunda başvuracakları bir müracaat kaynağı olma hüviyetini taşımaktadır.

Eserin dilimize çevrilmesinde ve yayıma hazırlanmasında emeği geçen mesaî arkadaşlarımıza teşekkür eder, ilgililere yardımcı ve yararlı olmasını dileriz.

İsmet BİNARK
Devlet Arşivleri
Genel Müdür Yardımcısı

7 Şubat 1991

ÖNSÖZ

Her türlü plânlama, bir politikanın parçasıdır. Fakat millî arşiv hizmetlerinin kurulması ve geliştirilmesi meselesinde rehberliğin, hükümetler tarafından yapılması gerekir. Ayrıca hükümetlerin; idarî verimlilik, bilgi aktarımı, icraî tasarruf ve millî birliğin geliştirilmesi konularına arşiv politikasının neler kazandırabileceği hususunda kesin bir fikre sahip olması gerekir. Belki Unesco ve Milletlerarası Arşiv Konseyi (International Council on Archives), bu konuda tarihî bir rol oynamakta ve böyle bir arzuyu milletlerarası arşiv yılı düzenleyerek teşvik etmektedir. Bunun özellikle üçüncü dünya devletleri üzerinde büyük yansımaları olmuş; tüm insanlığın ortak mirası sayılan her ülkeye ait millî tarihin kaynak malzemesinin korunması sağlanmıştır.

Arşivistlerin amacı, arşivlerin önemli rolü hakkında insanların bilgi sahibi olmalarına yardım etmek ve arşiv politikasından kaynaklanan meseleler üzerinde yapılan ciddî ve kursuz çalışmalara dayanan gerçekçi önerileri bir program içinde birleştirmektir.

Bununla beraber birçok ülkede arşiv hizmetlerinin plânlaması; üzerinde henüz sistematik çalışmalar yapılmamış, çok nadir olarak halledilmiş, nispeten yeni bir sahadır.⁽¹⁾ Ama,

(1)

Unesco, Consultation on the planning of national archives services, Paris, 4-6 December 1972. ICA, Direction des Archives de France and Unesco, Colloque sur la planification des infrastructures d'archives dans les pays en voie de développement, 28-30 May 1973.

arşivlerin önemi ve fonksiyonları, belgeler ve onların korunma vasıtaları ile ilgili metotlar üzerinde birçok çalışma vardır. Bütün bu çalışmalar, ister teferruatlı ister genel olsun dokümantasyon olarak çok büyük değerlere sahiptir.

Benim şahsî tecrübelerim, Avrupa ülkeleri ile Batı Afrika'daki Fransızca ve İngilizce konuşan ülkelere dayanmaktadır. Ayrıca, dünyadaki diğer ülkelerin durumları hakkında da bilgi edinmeye çalıştım. Arşiv meselesinin her ülkeye göre değiştiği şuuru ile fakat aynı zamanda arşiv meselesinin evrensel karakterine olan inancımla, herkesin sözlerimde faydalı birşeyler bulabilmesi için konular üzerine genel bir yaklaşımla eğildim. Yalnızca, faydalı bir şekilde aydınlatılması gereken ana meselelerin olduğu durumlar üzerinde detaylı bir şekilde durdum. Benim esas amacım; halledilmesi gereken meseleleri, kullanılacak vasıtaları ve uygulanacak metotları bütün açıklığı ile okuyucunun gözleri önüne sermektir.

Bu önsözü tamamlarken, bu kitabı yazmamda bana yardımcı olan ve tavsiyelerde bulunan herkese şükranlarımı ifade etmek istiyorum. Özellikle de, Milletlerarası Arşiv Konseyi ve Unesco üyeleri ile, İngiliz Millî Arşivi'nde arşivist J.R. Ede ve çalışma arkadaşlarını; İngiliz Millî Arşivi'ni ziyaret etmemi sağlayan Mr.Mabbs ve Mr.Bell'i ve Fransız Arşivi Genel Müdürü Guy Duboscq ve çalışma arkadaşlarını minnetle anmak istiyorum.